

EKONOMICKÉ ZHODNOCENÍ PROVOZOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY PO ROCE 2030

Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.

prosinec 2020

Objednatel:

Název: **Magistrát města Olomouce**
Odbor strategie a řízení, Hynaisova 10, 779 11 Olomouc

Zastoupen: Ing. Zdeňkem Bogočem, vedoucím odboru
IČ: 00299308
DIČ: CZ00299308

Kontaktní osoba Ing. Martin Luňáček,
Telefon: +420 588 488 382
E-mail: martin.lunacek@olomouc.eu.cz

Dále jen „Objednatel“

Poradce - zpracovatel:

Název: **Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.**
Sídlo: Nábřeží 4, 150 56 Praha 5
Statutární zástupce: Ing. Jan Plechatý, předseda představenstva
Ing. Jiří Valdhans, člen představenstva

Odpovědný technický
zástupce: Ing. Jan Plechatý,

IČ: 47116901
DIČ: CZ47116901
Telefon: +420 605 262 947
+420 605 261 089
E-mail: plechaty@vrv.cz,

Dále jen „Poradce“

Obsah

1. ÚČEL A CÍL ANALÝZY	4
2. SOUČASNÝ STAV SPRÁVY A PROVOZOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY V MAJETKU VHS A SM OLOMOUC	5
2.1. Vodohospodářská společnost Olomouc, a.s. (VHS)	5
2.2. Statutární město Olomouc (SMO)	5
3. ANALÝZA DOPADŮ PŘEDPOKLÁDANÉ ZMĚNY MODELU PROVOZOVÁNÍ VHS PO UKONČENÍ SOUČASNÉ PROVOZNÍ SMLOUVY	6
3.1. Úvod	6
3.2. Dopady transformace VHS na postavení SMO ve vztahu ke správě a provozování VHI	6
4. DOPADY NA SMO Z HLEDISKA FINANČNÍCH NÁKLADŮ A ORGANIZAČNÍCH OPATŘENÍ PO UKONČENÍ PROVOZNÍ SMLOUVY S MOVO K 31. 12. 2030	8
4.1. Popis varianty převodu provozování městské VHI na VHS z pohledu ZZVZ. 9	
4.2. Dopady z hlediska finančních nákladů a organizačních opatření	10
4.3. Varianta vypsání nového koncesního řízení	12
5. POSOUZENÍ PROVEDITELNOSTI VLOŽENÍ MĚSTSKÉ VHI DO VHS PO ROCE 2030.	13
6. Shrnutí a závěry	15

Příloha č. 1 - Právní posouzení „vertikální spolupráce“ podle ustanovení §11 ZZVZ

Příloha č. 2 - Povinnosti vlastníků podle ZVaK

Příloha č. 3 - Postup při nepeněžitém vkladu VHI do akciové společnosti

1. ÚČEL A CÍL ANALÝZY

Účelem předkládaného „Ekonomického zhodnocení provozování vodohospodářské infrastruktury po roce 2030“ (dále jen „Analýza“) je

- zajistit pro Objednatele - Statutární město Olomouc (dále jen „SMO“) analýzu dopadů transformace Vodohospodářské společnosti Olomouc a.s. (dále jen „VHS“) na provozní společnost a to z hlediska postavení SMO jako vlastníka vodohospodářské infrastruktury na území města (dále jen „městská VHI“) a jako majoritního akcionáře VHS.
- specifikace dopadů na SMO z hlediska finančních nákladů a organizačních opatření po ukončení nájemní a provozní smlouvy s Moravskou vodárenskou společností a.s. (dále jen „MOVO“) k 31. 12. 2030 za předpokladu, že městská VHI zůstane ve vlastnictví SMO;

dopady na SMO budou posouzeny pro varianty:

- převod městské VHI na VHS z pohledu zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů,
- vypsání nového koncesního řízení, pokud to bylo nutné nebo pokud by se nedošlo k transformaci VHS na provozní společnost.

A. Posouzení proveditelnosti (včetně přínosů a rizik) vložení městské VHI do VHS po roce 2030 při současném navýšení akcionářského podílu SMO.

Cílem analýzy je zajistit podklad pro rozhodování SMO jak v pozici vlastníka městské VHI, tak i majoritního akcionáře ve VHS, a to v období:

- průběhu transformace VHS na tzv. „smíšenou společnost“ po ukončení současné provozní smlouvy mezi vlastníkem VHS a MOVO tj. k 31. 3. 2025

přípravy na změnu správy a provozování městské VHI po skončení současné nájemní a provozní smlouvy mezi SMO a MOVO, tj. k 31. 12. 2030.

Poradce při zpracování Analýzy sledoval vyhodnocení proveditelnosti a technické, právní i časové náročnosti výše uvedených záměrů objednatel včetně doporučení dalších postupů objednatel, případně ho upozornit na další podmiňující souvislosti.

2. SOUČASNÝ STAV SPRÁVY A PROVOZOVÁNÍ VODOHOSPODÁŘSKÉ INFRASTRUKTURY V MAJETKU VHS A SM OLOMOUC

2.1. Vodohospodářská společnost Olomouc, a.s. (VHS)

je akciovou společností, jejímiž akcionáři jsou města a obce podstatné části okresu Olomouc (17 měst a obcí drží téměř 89 % akciového podílu). Rozhodujícím akcionářem je SMO, které aktuálně drží 52,3 % akcií společnosti.

Ve smyslu §8 zákona č. 274/2001Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVaK“) je **VHS vlastníkem VHI** v následujícím rozsahu:

- **6 skupinových vodovodů** v celkové délce vodovodních řadů 277,98 km, včetně 16 vodojemů, 6 úpraven vody, 19 pramenišť o vydatnosti 832 l/s a řady čerpacích stanic a dalších objektů,
- **22 místních vodovodních sítí,**
- **Kanalizace včetně ČOV ve 3 lokalitách** (Uničov, Hlubočky – Mariánské Údolí a Troubelice).

VHS má uzavřenu „Smlouvu o provozování vodovodů a kanalizací Vodohospodářské společnosti Olomouc, a.s“, jejíž právní forma splňuje všechny znaky „koncese“ v oddílném modelu provozování, ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 134/2016., o zadávání veřejných zakázek (dále jen ZZVZ“).

Smlouva byla uzavřena na základě výsledku koncesního řízení rozhodnutím VHS o výběru ekonomicky nejvýhodnější nabídky, kterou byla nabídka MOVO. Vlastník na základě této smlouvy předal MOVO do pachtu a provozování svůj vodohospodářský majetek, a to od 1. 4. 2020 na dobu určitou do 31. 3. 2025.

MOVO je společností založenou mj. za účelem provozování vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu, která vedle vodohospodářské infrastruktury v majetku VHS provozuje z významnějších vlastníků i majetek SMO a dalších regionálních vlastnických společností, a to Vodovody a kanalizace Zlín, a.s., Vodovody a kanalizace Prostějov, a.s. i dalších menších obcí ve středomoravském regionu.

2.2. Statutární město Olomouc (SMO)

Statutární město Olomouc je vlastníkem kanalizační sítě v délce 337,9 km, včetně odlehčovacích komor, retenčních nádrží, ČOV Olomouc a ČOV Lošov.

Dále městu patří 300,4 km vodovodních řadů, včetně vodojemů Droždín II, Lošov, Svatý Kopeček, věžového vodojemu na Tabulovém Vrchu a vodojemu s čerpací stanicí na Tabulovém Vrchu.

VHI ve vlastnictví SMO je provozována na základě „Smlouvy o nájmu, provozování a údržbě veřejného vodovodu a kanalizace“ (dále jen „provozní smlouva“) uzavřené s MOVO, a to na dobu určitou do 31.12.2030.

SMO je rozhodujícím odběratelem předávané vody vyrobené na vodovodech vlastních VHS. SMO odebírá více než 7násobek množství vody fakturované na majetku VHS. SMO je solidární s ostatními odběrateli předané vody – akcionáři VHS při uplatňování solidární ceny vodného a stočného v tzv. „tarifní oblasti Olomoucka“.

3. ANALÝZA DOPADŮ PŘEDPOKLÁDANÉ ZMĚNY MODELU PROVOZOVÁNÍ VHS PO UKONČENÍ SOUČASNÉ PROVOZNÍ SMLOUVY

3.1. Úvod

Objednatel při zadání této Analýzy vychází z předpokladu, že ke dni 1. 4. 2025, kdy končí současná „Smlouva o provozování vodovodů a kanalizací Vodohospodářské společnosti Olomouc, a.s.“, bude si, po realizaci nezbytných transformačních kroků, vlastnická společnost VHS svoji vodohospodářskou infrastrukturu ve svém majetku provozovat ve své působnosti (v tzv. „smíšeného modelu provozování“).

Znamená to, že od 1. 4. 2025 bude VHS nejen vlastníkem své vodohospodářské infrastruktury, ale též „provozovatelem“ ve smyslu § 8 odst. 1 ZVaK a držitelem oprávnění k provozování podle §6 ZVaK.

Současně se předpokládá, že SMO bude i nadále po 1. 4. 2025 vlastníkem své VHI a současně i majoritním akcionářem ve společnosti VHS.

3.2. Dopady transformace VHS na postavení SMO ve vztahu ke správě a provozování VHI

Samotný proces přípravy a realizace transformace VHS bude ve výlučné působnosti společnosti a v principu se nedotkne pozice SMO ve vztahu ke správě a provozování vodohospodářské infrastruktury VHS. Důležité je, že i v této „smíšené společnosti“ si SMO bude nadále držet majoritu akciové účasti ve společnosti. Tím, že i po skončení provozní smlouvy mezi VHS a MOVO zůstane MOVO provozovatelem i VHI SMO až do roku 2030, nebude nutné měnit základní ustanovení současné provozní smlouvy.

Zásadní změnou bude skutečnost, že právnická osoba provozovatele VHI VHS a VHI SMO bude odlišná, což bude znamenat některé změny ve vzájemných vztazích vlastníků, které se SMO dotknou, nejsou však v konkrétním případě zásadní a jsou řešitelné vzájemnou dohodou.

3.2.1 Ekonomické dopady

S ukončením provozní smlouvy mezi VHS a MOVO pozbývá platnosti „finanční model“, který stanovil pravidla cenotvorby nejen pro vodné a stočné, ale i ceny vody předané. Smíšené společnosti však obvykle netvoří cenotvorbu podle pravidel finančního modelu, nýbrž postupují při stanovení ceny podle ročních kalkulací v souladu s přílohou č. 19 prováděcí vyhlášky MZe k ZVaK.

Vzhledem k tomu, že vodovody ve vlastnictví VHS a SMO jsou ve smyslu ZVaK tzv. „provozně související“, je povinností těchto vlastníků uzavřít písemnou dohodu podle §8 odst. 3 a 15, ve které upraví svá vzájemná práva a povinnosti tak, aby bylo zajištěno kvalitní a plynulé provozování celého systému vodovodu. Na zásady této písemné dohody vlastníků obvykle navazuje podrobná dohoda provozovatelů (konkrétním případě VHS a MOVO), která stanoví zejména podmínky dodávky vody, především jakost pitné vody, předávané množství, tlakové poměry, měření předané vody, zajištění funkčnosti celého vodárenského systému, vzájemnou součinnost při odstraňování závad, vzájemnou informovanost, specifikaci nákladů a způsob

cenotvorby a plateb, řešení sporů. Součástí dohody bude muset být potvrzení dosavadní princip „cenové solidarity“ v Olomoucké tarifní oblasti. Rovněž tak bude třeba řešit i záležitost „schvalování ceny“, které dosud má v kompetenci vlastníci VHS.

Ohledně nákladů na realizaci transformace, včetně přípravy příslušných dohod, tak jak byly popsány výše, budou všechny související náklady cca v období 2023 – 2024 na vrub společnost VHS a nedotknou se rozpočtu SMO.

Hlavní úkolem SMO, jako vlastníka VHI SMO a majoritního akcionáře, bude sledovat, aby VHS v pozici provozovatele postupovala hospodárně a efektivně tak, aby náklady VHS na transformaci a přípravu k provozování (tzn. např. technické vybavení provozu k řízení provozu, provádění údržby, oprav apod.) negativně neovlivnily cenu předané vody pro SMO i vodné a stočné u odběratelů. Důležité bude též sledovat minimalizaci nákladů VHS např. tím, že bude optimalizován rozsah vlastních prací a poddodávek (servisních činností).

Závěrem je možné konstatovat, že transformace nebude mít významný dopad na rozpočet SMO jak v období přípravy transformace VHS, tak ani po roce 2025.

3.2.2 Technicko – provozní dopady

V současné době je řízení provozu VHI VHS i VHI v majetku SMO začleněno do organizační struktury MOVO. Provozování jak vodohospodářské infrastruktury ve vlastnictví VHS, tak ve vlastnictví SMO, je vzájemně významně propojeno nejen ekonomicky, ale i z hlediska operativního řízení provozu. Řízení VHI ve vlastnictví SMO je zajišťováno z vodárenského dispečinku VHS v sídle VHS v Olomouci, Tovární 41 a některé kanalizační objekty ve vlastnictví VHS jsou řízeny z „kanalizačního“ dispečinku nacházejícího se na ČOV Olomouc ve vlastnictví SMO. Odlišnost provozovatelů bude nutné řešit samostatnou dohodou obou provozovatelů, zejména ohledně využití vodohospodářského dispečinku v budově VHS.

Významný dopad na kvalitu provozování VHI SMO by neměla být ani ta skutečnost, že před ukončením provozní smlouvy mezi VHS a MOVO dojde podle §388 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce (dále jen „zákoník práce“) k přechodu pracovníků z MOVO (současně i provozovatele VHI SMO), kteří vykonávají podle pracovní smlouvy činnosti výlučně související s obsluhou a provozováním VHI v majetku VHS. Tímto krokem by nemělo být jakkoli dotčeno plynulé a bezpečné provozování vodovodů a kanalizací SMO.

Předpokládá se, že v průběhu transformace bude mezi VHS a MOVO dohodnuto i využití současných provozních objektů, včetně provozní budovy v Olomouci, Tovární 41.

4. DOPADY NA SMO Z HLEDISKA FINANČNÍCH NÁKLADŮ A ORGANIZAČNÍCH OPATŘENÍ PO UKONČENÍ PROVOZNÍ SMLOUVY S MOVO K 31. 12. 2030

Poradce vychází ze zadání, které se váže na společnou deklaraci podepsanou dne 25. 4. 2018 zástupci všech zastupitelských politických klubů působících v zastupitelstvu SMO. V deklaraci je vyjádřen společný strategický cíl ohledně vlastnictví a provozování strategické vodohospodářské infrastruktury v majetku SMO, případně právnických osob s majetkovým podílem SMO, při vědomí významu vody jako klíčové strategické suroviny a to:

Smluvní strany vedeny odpovědností za další nakládání s vodními zdroji, vodohospodářskou infrastrukturou a za zabezpečení podmínek pro její odpovídající provoz deklarují, že jejich společným primárním cílem je vytvoření odpovídajících podmínek k tomu, aby mohla po konci platnosti Smlouvy o nájmu, provozování a údržbě veřejného vodovodu a kanalizace ze dne 29. 3. 2000 (dále jen „Provozní smlouva“) uzavřené mezi SMO a spol. MORAVSKÁ VODÁRENSKÁ, a.s. být dotčená infrastruktura vlastněná SMO, respektive prostřednictvím osob s majetkovým podílem SMO, v dané tarifní oblasti provozována subjektem vlastněným SMO, respektive s majoritním majetkovým podílem SMO v subjektu vlastněném veřejnoprávní korporací.

Po dobu platnosti Provozní smlouvy budou smluvní strany ve vzájemné shodě prosazovat takové kroky SMOI, které budou respektovat následující strategické cíle:

- zachování jednotné a sociálně únosné regionální ceny pro vodné a stočné v rámci tarifní oblasti;*
- zajištění zdrojů pro financování obnovy a rozvoje vodohospodářské infrastruktury;*
- zpětné investování výnosů z vodného a stočného do obnovy a rozvoje vodohospodářské infrastruktury a opatření vedoucích k naplnění strategických cílů definovaných touto deklarací;*
- zvyšování kvality standardů provozu vodohospodářské infrastruktury včetně investic do nových technologií a lidských zdrojů;*
- rozvoj a péče o vodní zdroje vedoucí k pokrytí budoucích nároků a potřeb.*

Výchozím předpokladem zadání objednatele je, že městská VHI zůstane i po ukončení provozní smlouvy s MOVO ve vlastnictví SMO.

Povinností vlastníka vodovodů a kanalizací je podle §8 odst. 1 ZVaK zajistit plynulé a bezpečné provozování vlastněné VHI a veškerých povinností, které mu ukládají právní předpisy a zejména ZVaK. Předpokládá se, že cílem SMO bude i nadále zajistit efektivní provozování na úrovni co nejvyšších standardů kvality poskytovaných služeb dodávky pitné vody, odkanalizování a čištění odpadních vod.

V obecné rovině by mohl vlastník SMO řešit budoucí provozování svého vodohospodářského majetku posouzením následujících variant provozování, které se dosud aplikovaly v praxi provozování vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu v České republice.

V tomto konkrétním případě by mohly být uplatněny tyto modely:

- Model samostatného provozování
- Vlastnický model provozování

- Model „oddílný“ na základě smlouvy o poskytnutí služby provozování a to ve formě:
 - koncese
 - servisní smlouvy
 - využití výjimky ze ZZVZ (§ 11 – vertikální spolupráce – in-house výjimka).

Předpokládá se, že v případě vlastnictví městem, nepřipadá v úvahu model „smíšený“ ani uplatnění „sektorové výjimky“.

Podle zadání objednatelem s odkazem na „deklaraci“ a doporučení pracovní skupiny města, budou dopady na SMO posouzeny pro variantu převodu provozování městské VHI na VHS z pohledu ZZVZ.

V souladu s objednávkou, v případě kdyby to bylo nutné nebo pokud by nedošlo k transformaci VHS na provozní společnost v roce 2025, budou dopady na SMO posouzeny i pro variantu vypsání nového koncesního řízení.

S ohledem na toto zadání jsou dále analyzovány pravděpodobné dopady na SMO z hlediska finančních nákladů a organizačních opatření po ukončení provozní smlouvy s MOVO k 31.12. 2030.

4.1. Popis varianty převodu provozování městské VHI na VHS z pohledu ZZVZ

Tato varianta předpokládá, že SMO po ukončení současné provozní smlouvy s MOVO k 31.12.2030 uzavře novou nájemní a provozní smlouvu (dále jen „Smlouva“) se smíšenou společností VHS na dobu neurčitou, a to mimo ZZVZ, s využitím ustanovení §11 ZZVZ o „vertikální spolupráci“ (tzv. „in-house výjimka“). Tato varianta oddílného modelu je reálně proveditelná s tím, že by SMO i po roce 2030 mohlo pokračovat v uplatnění nájemní a provozní smlouvy s obdobnými instituty jako v předchozím období do roku 2030.

Omezující právní podmínky pro možnost užití § 11 ZZVZ jsou doloženy v Příloze č. 1.

K základním charakteristikám tohoto modelu provozování v konkrétním případě patří:

- Sjednaná Smlouva by měla mít znaky „koncese“ podle § 174 a násl. ZZVZ, tzn., že jejím udělením SMO zadává provozovateli VHS poskytnutí provozních služeb provozovateli, přičemž protiplnění provozovatele spočívá v právu braní užitků vyplývajících z poskytování služeb (výběr ceny za vodné, stočné a předanou vodu). SMO tím na provozovatele přenáší úplně nebo alespoň částečně provozní rizika spojená s braním užitků vyplývajících z poskytování služeb a to na základě podmínek Smlouvy.
- Provozovatel – držitel povolení k provozování VHI SMO dle §6 ZVaK, má vlastní pracovní síly, vlastní technická zařízení nezbytná pro zajištění provozu, nezbytná oprávnění, odborné znalosti a zkušenosti s provozováním vodohospodářské infrastruktury. Tento provozovatel je plně odpovědný za provozování vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu v majetku vlastníka.

- Vlastník získává od provozovatele „nájemné“ (pachtovné) podle podmínek Smlouvy, o jehož využití – prioritně pro obnovu VHI, rozhoduje SMO.
- Odpovědnost za zajišťování obnovy a investic má SMO.
- Vlastník může využít institutu „předplacené nájemné“, které se zpravidla použije tehdy, kdy jsou aktuální investiční potřeby smluvního partnera výrazně vyšší než roční nájemné stanovené vlastníkem VHI. O předplacení nájemného se uzavírá zvláštní dohoda.
- SMO má možnost sjednání „smluvní investice“ pro smluvního partnera - provozovatele v případě, kdy jako vlastník nedisponuje dostatečnými prostředky na pořízení, technické zhodnocení nebo modernizaci majetku. Investice se pak odepisuje po dobu platnosti (trvání) smlouvy a tento odpis vstupuje do kalkulace ceny pro vodné a ceny pro stočné.
- Dohled nad dodavatelem provozních služeb (provozovatelem) zajišťuje vlastník - SMO.
- Sjednání cenotvorby podle Smlouvy; doporučuje se formou střednědobého finančního modelu, tedy nástroje, který je aplikován v současné době (vedle aktuálních pravidel pro cenotvorbu by zejména obsahoval i mechanismy jak meziročně kompenzovat dopady inflace, poptávky, indexu spotřebitelských cen apod).

4.2. Dopady z hlediska finančních nákladů a organizačních opatření

Zásadní roli v procesu přípravy zahájení provozování VHI SMO od roku 2031 městem ovládanou provozní společností VHS, bude mít budoucí provozovatel VHS a vlastník SMO. Výhodou oproti jiným příkladům podobné transformace v ČR je skutečnost, že rozhodující provozní objekty, které v současné době využívá MOVO k provozování, jsou v majetku VHS, případně SMO.

Především bude muset VHS rozhodnout, jak zajistit optimální personální zajištění provozování, organizační strukturu provozu transformované společnosti, které odborné činnosti služeb bude zajišťovat poddodávkami a zvážit zpětný odkup provozního majetku od MOVO, případně který majetek koupit či pronajmout.

Doporučuje se, aby vlastník SMO dohodl s dostatečným časovým předstihem před 31. 12. 2030 účast nového provozovatel VHS při předávání agend a dokumentů provozování od MOVO v průběhu roku 2030, a to zejména proto, že v současné provozní smlouvě jsou povinnosti při převzetí majetku nebo jeho odkupu od provozovatele MOVO na straně SMO.

Podle současné provozní smlouvy mezi SMO a MOVO je řešen jak způsob vrácení předmětu nájmu, tj. VHI, tak i nabídka převodu provozního majetku.

Podle čl. 40 „Vrácení předmětu nájmu“ je provozovatel MOVO povinen:

- *předat protokolárně SMO ke dni skončení smluvního vztahu předmět nájmu v provozuschopném stavu, který odpovídá běžnému opotřebení a*

- při ukončení provozní smlouvy bezúplatně přenechat pronajímateli, tj. SMO, veškeré informace, smlouvy, dokumentace, provozní řády, rozhodnutí správních úřadů atd., nutné ke kontinuitě provozování a umožnit seznámení se se všemi relevantními údaji a provozními informacemi vytvořenými nebo shromážděnými MOVO za dobu trvání provozní smlouvy
- s ukončením provozní smlouvy předá MOVO SMO následující dokumenty nebo jejich ekvivalenty:
 - aktuální databázi odběratelů včetně údajů potřebných pro uzavírání smluv o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod, zejména identifikaci odběratelů, odběrného místa a sjednané platební podmínky pro zajištění plnění závazků vzniklých z uzavřených smluv s odběrateli ve smyslu §8 odst. 6 ZVaK
 - údaje o fakturaci vodného a stočného, zejména konečné odečty fakturačních vodoměrů pro vodu předanou
 - vzory smluv o dodávce pitné vody a odvádění odpadních vod
 - seznam zaměstnanců, u kterých může dojít k přechodu práv a povinností z pracovněprávních vztahů dle ustanovení §388 odst. 2 zákoníku práce a zároveň přehled mzdových nákladů na tyto přecházející zaměstnance strukturovaný dle druhu vykonané práce.

Podle čl. 41 „Nabídka převodu majetku“ je provozovatel MOVO povinen písemně nabídnout SMO odprodej všech věcí nájemcem nabytým za trvání smluvního vztahu z této smlouvy a souvisejících s provozováním předmětu nájmu. Dále je oprávněn nabídnout SMO k odkoupení i jiný svůj majetek.

Dále se doporučuje zřízení odborného útvaru na úrovni SMO, který by byl odpovědný za plnění povinností vlastníka podle ZVaK, schvaloval doklady podle Smlouvy, dohlížel nad dodržováním povinností provozovatele podle Smlouvy a byl smluvním partnerem provozovateli (povinnosti vlastníka – SMO viz Příloha č. 2). V jeho kompetenci by bylo i plánování a příprava projektů obnovy a investic. Příkladem takového odborného útvaru vlastníka může být např. Pražská vodohospodářská společnost a.s., Severočeská vodohospodářská společnost, Vodohospodářská zařízení Šumperk a.s. a jiné „vlastnické“ společnosti.

Ohledně finančních nákladů souvisejících s přípravou a realizací procesu transformace bude muset SMO hradit ze svého rozpočtu případné konzultační a poradenské činnosti zejména v oblastech

- úhrady nákladů souvisejících se zřízením a provozem odborného útvaru SMO (viz výše),
- právní pomoci, zejména při přípravě nové smlouvy s provozovatelem VHS (pokud nedojde s tímto budoucím provozovatelem k dohodě o přípravě návrhu této smlouvy),
- ekonomického a organizačního poradenství.

Lze odhadnout, že tyto náklady by nepřesáhly ročně 5 - 10 mil. Kč s tím, že v souladu s Cenovým výměrem MF je lze hradit z příjmů vlastníka z nájemného.

4.3. Varianta vypsání nového koncesního řízení

Podle objednávky SMO je zadáno posouzení varianty – vypsání nového koncesního řízení (§174 a násl.), která by mohlo být alternativně realizována v případě, zejména kdyby z různých důvodů nedošlo k transformaci VHS na provozní společnost od 1. 4. 2025.

Ze zkušeností Poradce při zpracování obdobných analýz a hodnocení výhod a nevýhod různých variant provozování, lze variantu oddílného modelu pro konkrétní případ SMO doporučit.

Udělením „koncese“ by SMO zadalo provozování dodavateli, přičemž protiplnění této provozní společnosti (provozovatele) spočívá v právu braní užitků vyplývajících z poskytování služeb (vodné a stočné). SMO by tím na provozovatele přeneslo úplně nebo alespoň částečně provozní rizika a to na základě podmínek zadávací dokumentace, resp. závazné nájemní provozní smlouvy. Za poskytnutí „koncese“ platí provozovatel vlastníkově „nájemné“, jehož výši stanoví SMO. Čtyřdohodou mezi vlastníkem VHS a provozovatelem by byly sjednány podmínky pro uplatnění „solidární ceny“. Doba trvání koncese je vždy na dobu určitou.

Zda vypsání nového koncesního řízení pro provozování VHI SMO od 1. 1. 2030 by bylo optimálním řešením, zejména v případě nerealizovatelnosti možnosti transformace VHS na provozní společnost, bylo by třeba posoudit samostatnou studií.

V ČR jsou zkušenosti s více variantami, které by naplňovaly závěry „deklarace“ jako např. uplatněním „vlastnického modelu“ způsobu, které byly nebo v současné době jsou realizovány např. v případech provozování Statutárního města Plzeň, hl. města Prahy, Severočeské vodárenské soustavy, Vodohospodářského zařízení Šumperk a.s., Vodárenské akciové společnosti Brno a.s., a jiných.

Je třeba však konstatovat, že všechny tyto případy byly realizovány nákupem či jiným finančním vyrovnáním se zahraničním investorem. Tato skutečnost odůvodňuje alternativní variantu sledovanou objednatelem a to vypsání nového koncesního řízení.

I tato varianta je reálně proveditelná, což dokladuje současná zkušenost s koncesním řízením na provozovatele VHI VHS. V ČR bylo realizováno desítky koncesních řízení na provozovatele a prokázalo se, že v naprosté většině případů bylo konstatováno dosažení nižších cen za poskytování služby provozování a současně sjednání výhodnějších podmínek pro zadavatele, s garancí kontroly vysoké kvality služeb.

I pro tuto variantu se SMO doporučuje zřízení vlastního oborného útvar, obdobně jako v předchozí variantě.

Z hlediska nákladů se jedná o minimální výdaje, zahrnující pouze náklady na poradenské služby ve výši do 1 mil. Kč. V období po roce 2025 by byl dostatečný časový prostor na přípravu a realizaci koncesního řízení.

5. POSOUZENÍ PROVEDITELNOSTI VLOŽENÍ MĚSTSKÉ VHI DO VHS PO ROCE 2030.

Vložení nepeněžitého vkladu – majetku VHI ve vlastnictví SMO do společnosti VHS je podmíněně proveditelné. Samotný postup realizace vkladu je standardním krokem, se kterým mají smíšené a vlastnické společnosti (včetně VHS) praktické zkušenosti.

Ve vodohospodářské praxi nejčastějším způsobem převodu vodovodů nebo kanalizací do vodárenských společností je forma nepeněžitého vkladu s následným navýšením základního kapitálu společnosti a to z důvodu, že tento převod je vždy spojen s ohodnocením tohoto vkladu, které pokrývá reálné realizační náklady převáděného majetku.

Rozhodnutí představenstva o navýšení základního kapitálu VHS je na jednu stranu výhodné pro akciovou společnost VHS tím, že akciová společnost získá maximální možnosti odpisů z takto získaného majetku, které jsou směřovány zejména do rozvoje vodovodů a kanalizací a jejich obnovy, na druhou stranu nevýhodné pro SMO a to zejména z těchto důvodů:

SMO tím ztrácí svoji pozici vlastníka VHI, který rozhoduje o správě a provozování VHI na území města,

nemůže ovlivňovat své priority obnovy VHI a jiné specifické potřeby správy a provozování na území města,

ztrácí možnost získávat finanční zdroje z nájemného, a jiné.

K těmto nevýhodám je třeba uvést i rizika související s obavami dalších akcionářů VHS ohledně zvýšení majetkového a akciového podílu držení akcií ve společnosti a zhoršením jejich pozice ve společnosti. V obdobných vlastnických společnostech je v případě neúměrně vysokého akciového podílu velkého města v regionální vodárenské společnosti, že stanovy omezují výkon hlasovacího práva nejvyšším přípustným počtem hlasů (např. ve stanovách společnosti VaK Hradec Králové činí toto omezení 35 % z celkového počtu hlasů připadajících na vydané akcie společnosti). Tato zásadní změna by vyžadovala změnu stanov a s ohledem na skutečnost, že SMO už dnes drží více než 52 %, je tato změna málo pravděpodobná.

Vedlejší nevýhodou realizace této varianty je vysoká administrativní náročnost i poměrně vysoké náklady na zpracování znaleckého ocenění hodnoty majetku SMO nebo právní poradenství.

Pokud však na krok vložení majetku do VHS budeme pohlížet optikou dlouhodobé udržitelnosti, tak je v něm možné nalézt i řadu pozitiv, mezi něž lze zařadit např.:

Zrušení právní i personální agendy na městě spojené s vlastnictvím VHI.

Společné a efektivní plánování a realizace obnovy vodohospodářské infrastruktury na úrovni celého území v působnosti VHS a to včetně vodovodů a kanalizací ve vlastnictví SMO.

Zrušení smluvních vztahů mezi majetkem města a VHS umožní mnohem snadnější kalkulaci a narovnání mezi cenou pro vodné a stočné a cenou předanou cizím subjektům.

Lepší a pružnější využívání finančních zdrojů na obnovu VHI v rámci velkého celku, který by byl schopen v rámci např. jednoho roku nasměrovat prostředky do větších projektů a v dalších letech je využívat na prioritní projekty (např. na financování obnovy ČOV Olomouc a následně úpravny vody Uničov).

Ani omezení hlasovacích práv by nebylo až tak fatální, jak to na první pohled vypadá, protože i další akcionáři jsou města a obce, které spolu musí v daném regionu dlouhodobě spolupracovat na úrovni kraje, nebo jednotlivých samospráv. Navíc zdroje vody pro celý vodárenský systém jsou společné a nacházejí se v několika katastrálních a správních území obcí.

6. SHRnutí A ZÁVĚRY

Výchozím předpokladem je, že od 1. 4. 2025, kdy končí současná provozní smlouva mezi vlastníkem VHS a provozovatelem MOVO, bude vlastnická společnost VHS svoji vodohospodářskou infrastrukturu provozovat ve své působnosti (v tzv. „smíšeného modelu provozování“).

Současně se předpokládá, že SMO bude i nadále po 1. 4. 2025 vlastníkem své VHI a současně i majoritním akcionářem ve společnosti VHS.

Proces transformace VHS bude ve výlučné působnosti společnosti a nedotkne se jakékoliv současné pozice SMO ve vztahu ke správě a provozování svého vodohospodářského majetku. Protože i po 1. 4. 2025 bude provozovatelem VHI SMO (až do roku 2030) MOVO, nebude nutné měnit ani základní ustanovení současné provozní smlouvy.

Transformace k 1. 4. 2025 nebude mít významný dopad na rozpočet SMO, jak v období přípravy transformace VHS, tak ani po roce 2025; nedotkne se významně ani technicko – provozních podmínek správy a provozování VHI SMO.

S odkazem zadání Analýzy a na „společnou deklaraci všech zastupitelských politických klubů působících v zastupitelstvu SMO“, byly po právní, organizační a ekonomické stránce posouzeny dopady na správu a provozování VHI SMO od 1. 1. 2031 (po skončení provozní smlouvy s MOVO) a to pro varianty:

- a) převodu provozování městské VHI na VHS a
- b) vypsání nového koncesního řízení (zejména kdyby nedošlo k transformaci VHS na provozní společnost)**

Postup přípravy a realizace těchto variant je podrobně popsán v kapitole 4.1 (převod provozování na VHS – str. 9) - str. 9 a 4.3 (koncese – str. 12).

K variantě a)

SMO k 31. 12. 2030 uzavře novou „provozní smlouvu“ s VHS na dobu neurčitou s využitím ustanovení §11 ZZVZ (tzv. „in-house výjimka“), tj. mimo ZZVZ. SMO by tak mohlo po roce 2030 pokračovat v uplatňování obdobných institutů jako v předchozím období do roku 2030.

VHS musí rozhodnout, jak zajistit pro své provozování personální a technicko – provozní zajištění i organizační strukturu společnosti.

SMO doby mělo s dostatečným časovým předstihem před 31. 12. 2030 dohodnout účast nového provozovatel VHS při předávání agend a dokumentů provozování od MOVO v průběhu roku 2030, podle příslušných ustanovení stávající provozní smlouvy.

K variantě b)

SMO by vypsal „koncesní řízení“ na výběr provozovatele od 1. 1. 2031; současná zkušenost s koncesním řízením na provozovatele v ČR prokazuje, že v naprosté většině případů bylo dosaženo nižších cen vodného a stočného i sjednání výhodnějších podmínek pro zadavatele, s garancí kontroly vysoké kvality služeb.

I pro tuto variantu se SMO doporučuje zřízení vlastního oborného útvar, obdobně jako v předchozí variantě.

Z hlediska nákladů se jedná o minimální výdaje, zahrnující pouze náklady na poradenské služby ve výši do 1 mil. Kč. V období po roce 2025 by byl dostatečný časový prostor na přípravu a realizaci koncesního řízení.

V kapitole 5. byla popsána a posouzena varianta vložení nepeněžitého vkladu – majetku VHI ve vlastnictví SMO do společnosti a.s. VHS po roce 2030.

Pro akciovou společnost VHS je výhodou, že získá maximální možnosti odpisů z takto získaného majetku, které by byly směřovány zejména do rozvoje vodovodů a kanalizací a jejich obnovy (i těch na území SMO), na druhou stranu **nevýhodné pro SMO a to zejména z těchto důvodů:**

- a) SMO tím ztrácí svoji pozici vlastníka VHI, který rozhoduje o správě a provozování VHI na území města,
- b) nemůže ovlivňovat své priority obnovy VHI a jiné specifické potřeby správy a provozování na území města,
- c) ztrácí možnost získávat finanční zdroje z nájemného,
- d) administrativní a finanční náročnost včetně právních služeb.

Vedle toho by tato varianta přinesla pro SMO i některé výhody, např.:

- e) zrušení právní i personální agendy na městě spojené s vlastnictvím VHI,
- f) eliminace plánování a realizace obnovy a investic vodohospodářské infrastruktury ve vlastnictví SMO,
- g) zrušením smluvních vztahů mezi majetkem města a VHS umožní se mnohem snadnější kalkulace a narovnání cen pro vodné a stočné i ceny vody předané cizím subjektům,
- h) lepší a pružnější využívání finančních zdrojů na obnovu VHI v rámci velkého celku.